הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר מדע

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות יסודי התורה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות יסודי התורה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-יסודי-התורה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ו 4
הלכה ז 4
הלכה יא 5
פרק ב 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ז 6
פרק ג 6
הלכה א 6
הלכה י 6
פרק ד 6
הלכה א 6
הלכה י 6
הלכה יב 6
הלכה יג 6
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 7
הלכה ז 7
הלכה ח 7
הלכה ט 7
הלכה י 8
הלכה יא 8
פרק ו 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ד 8
הלכה ה 8
הלכה ו 8
הלכה ז 9
הלכה ח 9
הלכה ט 9
פרק ז 9
הלכה א 9
פרק ח 9
הלכה א 9
פרק ט 9
הלכה א 9
פרק י 10
הלכה א 10

פרק א

הלכה א

כתב רבינו משה ז"ל **יסוד היסודות וכו' עד בלא יד ובלא גוף.** זה מקבלתו וחכמתו ואמתת אמונתו ואמונתנו וכללו במצות אנכי ה' אלהיך:

הלכה ו

וכל המעלה כו' עד העיקר הגדול שהכל תלוי בו. סוף מסכת מכות (דף כ"ד) אנכי ולא יהיה לך בדבור אחד נאמרו וכן פי' בספר המצות:

הלכה ז

אלוה זה אחד כו' עד וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר שמע ישראל ה' וכו' אם עד תכלית שדי וכו'. כבר פי' ר"מ ז"ל בס"ה כי הוא שאמרו ז"ל על מנת לייחד כו' ורבים כאלה ואמרו בתלמוד כדי לקבל עליו עול מלכות שמים הוא האמת, ובפרט בברכות היה פ' קורא (דף י"ד) אמרוהו על רבינו הקדוש כשהיה מעביר ידיו ע"ג עיניו היה מקבל עליו עול מלכות שמים וכר"ג שאמר לתלמידיו איני שומע לכם לבטל מלכות שמים כו' פ' היה קורא (דף ט"ז) :

כתב ר"מ ז"ל **מה הוא זה שבקש משה רבינו וכו' עד כדבור אדם:** השיב הראב"ד ז"ל ואמר אין דעתי מיושבת כו' (עיין בכ"מ) ואולי בעל הדברים הזה לא ידעהו ע"כ דברי הרב ז"ל:

ואני אומר כמה פנים לתורה נסתרים ונגלים והדרך אשר תפס ר"מ ז"ל בזה דומה לדרך שתפס בספר מורה הנבוכים לישב דעת המתפלסף הציקוהו פשוטי המקראות ולכך חברו בלשון הגרי אבל הוא בעצמו יודע כי דרך האמת נעלמת ואינה נמסרת אלא מפה אל פה ובחשאי יותר מדאי וכדאיתא בחגיגה כמו שהודיע בהקדמת המורה ובדעתי להביא ראיות אחרות מדברי עצמו בחלק השלישי בעזרת האל ואף שכבר הם כתובות בשאר חבורי בסד"ע ואשר רמז הרב ר"א מקובל מפה אל פה דרך קדש יקרא לשרידים אשר ה' קורא. ולדעתי שר"מ ז"ל ידע בהם בסוף ימיו שאני מעיד שראיתי בספרד ארץ מולדתנו כתוב במגלה של קלף ישן מיושן ומעושן לשון זה. אני משה ב"ר מימון כשירדתי לחדרי המרכבה בינותי בענין הקץ וכו', וקרובים היו דבריו לדברי המקובלים האמיתיים שרמז רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל בתחלת פירושו לתורה. גם ראיתי תשובה אחרת ממנו והיה ז"ל מגיד בה שהתחיל לפרש הגדות על דרך נסתר כאשר ייעד מזמן וכשחזר על הדברים ראה אותם נסתרים כבתחלה לא עלה בידו פרסום בהם אלא כמעתיק מלשון ללשון וכמדומה

לו שטבע אלה הנסתרות להיות נעדרות מלפרסמם ה' בם סיני בקדש ולכך לא גמרם וגנזם. וזה מפורש לרז"ל מן הפסוקים יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך ועוד כתיב כבשים ללבושך כו' כדאיתא במסכת חגיגה. וכמה דרכים יש לי לברר בשידע בנסתרות אלא שקבעתי מקומן בחלק השלישי בע"ה כד"ן. שוב מצאתי בבית גנזיו תשובות שהשיב בחייו על אנשי מעשה כששאלו ממנו מקצת ההגדות כמו שכתבתי שכוונתו היתה לכך אך לא ניתן ליכתב אז שמחתי אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עליה. עוד מצאתי לו בעניני המשכן שנתן טעמים בהם כמו האדנים. ומה שכתב ר"מ ז"ל בפרק הזה בענין היחוד מקצתו מדברי רז"ל כמו שהוא עצמו פירש ורובו מדברי החכמים קדמונים ובפרט רבינו סעדיה גאון ז"ל ושאר הענינים משכלו הזך בשאר החכמות כד"ן:

הלכה יא

וכן אמרו ז"ל אין למעלה לא עמידה וכו'. עד סוף הפרק. דבר זה אמרוהו ז"ל במס' חגיגה פ' אין דורשין בשמעתין דארבעה נכנסו גבי מילתיה דאחר גמירי שאין למעלה וכו':

פרק ב

הלכה א

האל הנכבד והנורא מצוה לאהבו וכו' עד כשמחשב בדברים האלו וכו' עד מה אנוש. עיקר הענין הזה בספרי בדרשת ואהבת את ה' וכן פי' בס"ה. ופרק במה מדליקין גבי מתניתין דהמכבה את הנר דת"ר חלה ונטה למות מימרא דרבה בר רב הונא ועל ענין יראת ה' היא אוצרו דמכריז ר' ינאי כו' וכן אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה עולמו אלא שייראו מלפניו וכו' כי בראותו מעשיו בפלא ובריותיו יפחד וירתע וכו' ומייתי מילתא דר' יוחנן משום ר"א אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים וכו'. ופלאות הבריאה פרק אין דורשין במס' חגיגה שברא עולמו בעשרה דברים כו' עד סוף המשנה מימרא דרבן יוחנן בן זכאי כו' והגדה במשנת מרכבה כו':

הלכה ב

ולפי הדברים האלו וכו' עד שמתוך כך מכיר את מי שאמר והיה העולם עד וכרובים ואישים. הכל בספרי בדרשת ואהבת את ה' אלהיך כו':

הלכה ג

ולפי הדברים האלו וכו' עד שמתוך כך מכיר את מי שאמר והיה העולם עד וכרובים ואישים. הכל בספרי בדרשת ואהבת את ה' אלהיך כו':

הלכה ז

ולפי הדברים האלו וכו' עד שמתוך כך מכיר את מי שאמר והיה העולם עד וכרובים ואישים. הכל בספרי בדרשת ואהבת את ה' אלהיך כו':

כל אלו עשרה שמות שנקראו עד הוא הנקרא מעשה מרכבה כו' עד סוף הפרק. זה הוא בפרק אין דורשין (דף י"ח) וגם במדרש בראשית נמנו העשר מעלות הללו. וזה הלשון מורה כי ר"מ ז"ל היה מקובל בנסתרות אלא שקיים בעצמו מה שאמרו ז"ל יהיו לך לבדך כבשים ללבושך וכמו שכתב הוא ז"ל סוף זה הפרק וכל הפרק דאין דורשין:

פרק ג

הלכה א

הגלגלים הם הנקראים שמים וכו' עד וגדולה מדעת כו'. זה פרק אין דורשין (דף י"ב) עקרו וגלגל בו דברים אחרים לפי דרכו שהם מחכמת המזלות:

הלכה י

ברא האל למטה מגלגל הירח כו' עד סוף הפרק. משנה פרק רביעי דספר יצירה:

פרק ד

הלכה א

ארבעה גופים אלו כו' עד והרוח תשוב וכו'. גם זה הענין כלול פרק רביעי ופרק חמישי דספר יצירה וגלגל בו מחכמת הטבע כפי קבלתו ואע"פ שיש חולקים בדבר:

הלכה י

כל הדברים האלה שדברנו וכו' עד וביאור כל הדברים על בוריין. כל זה הענין פרק אין דורשין (דף י"ב) :

הלכה יב

בזמן שאדם מתבונן עד ריק וחסר. פרק במה מדליקין (דף ל"א) :

הלכה יג

ועניני ד' פרקים אלו וכו' עד סוף הפרק. פרק אין דורשין (דף י"ב י"ג) :

פרק ה

הלכה א

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם עד בין שנאנס בתוך עשרה בין נאנס בינו לבין עובדי כוכבים. פרק אין מעמידין (ע"ז דף כ"ז) ופרק בן סורר ומורה (דף ע"ד) וביומא פרק בתרא (דף פ"ב) ופסחים פרק כל שעה (דף כ"ה) . וענין קדוש השם בתורת כהנים בפרשת אמור אל הכהנים ובסנהדרין פ' ד' מיתות (דף ס"א) ובספרי ונקדשתי בתוך בני ישראל על מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקדשו שמי ברבים וכן כתב ר"מ ז"ל בס"ה:

הלכה ד

כל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג וכו' עד ולנערה לא תעשה דבר. לשון ספרי הוא ומקצתו במסכת ע"ז פרק אין מעמידין (דף כ"ז) ונחלקו עליו רבותינו בעלי התוספות ואמרו שאם החמיר על עצמו והניח עצמו להריגה נקרא קדוש:

הלכה ה

נשים שאמרו להם כו' עד נפש אחת מישראל. משנה היא סוף פרק ח' דמסכת תרומות:
וכן אם אמרו להם כו' עד נפש אחת מישראל. זו שנויה בירושלמי ורש"י ז"ל פירשה במסכת סנהדרין פרק בן סורר ומורה (דף ע"ב) בשנוי מקצת לגבי אין דוחין נפש מפני נפש:

הלכה ו

כענין שאמרו וכו' עד נוטל את נפשך. פ' כל שעה (דף כ"ה) ומקצתו פ' אין מעמידין:

הלכה ז

כענין שאמרו וכו' עד נוטל את נפשך. פ' כל שעה (דף כ"ה) ומקצתו פ' אין מעמידין:
והריגת נפש מישראל עד במקום סכנה. פרק כל שעה (דף כ"ה) ופ' בן סורר ומורה (דף ע"ד) :

הלכה ח

והריגת נפש מישראל עד במקום סכנה. פרק כל שעה (דף כ"ה) ופ' בן סורר ומורה (דף ע"ד) :

הלכה ט

מי שנתן עיניו עד לפרוץ בעריות. סוף פרק בן סורר ומורה (דף ע"ה) :

הלכה י
כל העובר מדעתו עד הרי זה קדש את השם. זה בתלמוד ובמדרשות בכמה מקומות:

הלכה יא
ויש דברים אחרים כו' עד סוף הפרק. הכל סוף מסכת יומא (דף פ"ו) גמרא מתניתין דמי שאחזו בולמוס ומקצתו שילהי פרק האומנין בבבא מציעא (דף פ"ג) :

פרק ו

הלכה א
כל המאבד שם מן השמות עד לה' אלהיכם. מימרא דר' ישמעאל בספרי פרשת ראה ובפ' כל כתבי הקדש (דף ק"ד) ובסוף מכות (דף כ"ב) :

הלכה ב
ושבעה שמות הם כו' עד מכת מרדות. סוף פ' שבועת העדות (דף ל"ה) ופ"ד דמס' סופרים:

הלכה ד
כתב אל"ף למ"ד מאלהים עד שי"ן דלי"ת משדי צ"ב מצבאות. פ' שבועת העדות (דף ל"ה) :

השיב הראב"ד ז"ל זה אינו כלום וכו' הרי אלו נמחקין, עכ"ל: **ואני** אומר איני מבין תשובת הראב"ד ז"ל שהרי ר"מ ז"ל כן כתב והכי גרסינן לה פ' שבועת העדות. ת"ר כתב א"ל מאלהים י"ה מיהו"ה הרי זה אינו נמחק שי"ן דלי"ת משדי צ"ב מצבאות הרי זה נמחק ר' יוסי אומר צבאות כולו נמחק מפני שנקרא על שם שרי צבאות ישראל. אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי. נמצאת אומר הלכה כת"ק דברייתא וה"נ סתם לן תנא במס' סופרים פ' ד' בהלכה ב' ולא קא מפליג חד עילויה התם. ולפי דעתי נוסח החבור שהגיה ממנו הראב"ד ז"ל ט"ס היה במקום הזה שהוסיף בו אין אבל שניהם לא מעלו כד"ן:

הלכה ה
שאר הכנויין עד למוחקן. פ' שבועת העדות (דף ל"ה) :

הלכה ו
כלי שהיה שם כתוב עליו וכו' עד וגונזו. תלמוד ערוך הוא פ"ק דערכין (דף ז') ובפרק במה אשה (דף ס"א) ושאר לשון בבא זו בהלכות גדולות:

וכן אם היה שם כתוב כו' עד בפני השם ערום. שבת פ' כל כתבי הקדש (דף ק"כ):

הלכה ז
הסותר אפילו אבן אחת עד לא תעשון כן. בספרי פ' ראה:

הלכה ח
כתבי הקדש כלם עד או שכתבן וכו'. סוגיא היא במסכת שבת (דף קי"ז) פ' כל כתבי הקודש ואליבא דר"ט בשמעתא דהגליונין:

הלכה ט
כל השמות האמורים באברהם עד סוף הפ'. פ' שבועת העדות (דף ל"ה) :

פרק ז

הלכה א
מיסודי הדת לידע. כל זה הפרק מעורב מקצת החכמות עם דברי רז"ל. דרך הנבואה על גבור ומתוך שמחה. אמרו רבותינו ז"ל במס' שבת (דף ל') בהגדת משנת המכבה הנר ובנדרים פ' אין בין המודר (דף ל"ח) ובמס' פסחים פ' אלו דברים (דף ס"ו) והיה כנגן המנגן ובכמה מקומות רבו מלמנות. והפרש נבואת משה לשאר הנביאים רובו מובן מהגדת תורת כהנים בהגדת משל השולחני וכבר הזכירו הרמב"ן ז"ל לגבי נופל וגלוי עינים ומשם תבינהו. וענין הנביא מוחזק, עיקרו פ' הנחנקין במס' סנהדרין (דף פ"ט) בענין נביא השקר. והמצות עשה דאליו תשמעון שכתב הוא לשון ספרי:

פרק ח

הלכה א
גם ענין זה מעורב בענין פ' השביעי. ומ"ש שאם בא להכחיש אין שומעין לו ושאר הענין אם אינו מוחזק והוראת שעה, פרק הנחנקין (דף פ"ט) וכדדרשינן פרק האשה מדכתיב אליו תשמעון וכענין אליהו בהר הכרמל וכמו שביאר פ"ט. אמנם מה שהוסיף שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה הוא לרז"ל עוד במס' מגילה מייתי לה ברוב התלמוד מפורסם:

פרק ט

הלכה א
גם זה הפרק ומה שכתב מהמצות שלפי הזמן היו ולפי שעה שכתב כאן. הוא לשון ספרי אות באות. וחלוק שאר מצות מעבודה זרה הכל פ' הנחנקין (דף פ"ט):

פרק י

הלכה א

רוב הלכותיו פ' הנחנקין (דף פ"ט) אמורין בבבלי ושנויין בירושלמי, והשאר מחכמתו: